

Nr 129.

Av herr **von Heland**, om utredning angående minskning av antalet ledamöter i riksdagens kamrar.

Klagomål ha från flera håll framförts angående bristen på sysselsättning för en icke ringa del av riksdagens ledamöter. I den mån som ett sådant missförhållande bottnar i att riksdagsmännens antal är för stort i förhållande till arbetsbördan, ha de försök som gjorts att råda bot på riksdagsmännens arbetslöshetsproblem icke kunnat lösas genom riksdagsarbetets ändamålsenligare organisation.

På visst sätt har denna fråga aktualiserats även genom de förslag, som framförts angående riksdagshusets ombyggnad eller byggande av ett nytt. Som argument för dessa planer har man framhållit det nuvarande riksdagshusets otillräcklighet ur utrymmessynpunkt, bristen i fråga om ventilation o. s. v. Därvid synes man ha gått ut från att antalet riksdagsmän är någonting utan vidare givet. Klart synes emellertid vara att en tämligen kraftig nedskärning av riksdagsmännens antal skulle icke oväsentligt inverka på riksdagens lokalfråga. Ur sparsamhetssynpunkt synes det dock befogat, att man beaktar även den här berörda sidan av problemet, innan man går att nedlägga många miljoner på de dyrbara projekt, som det här är fråga om.

Redan erfarenheterna i fråga om båda kamrarnas arbetsresultat synas visa på, att ett mindre antal kammarledamöter snabbare behandlar ärendena, utan att det därför med skäl kan sägas, att den mindre kammaren behandlar frågorna med mindre omsorg än den större. Rimliga skäl torde knappast heller kunna anföras för att just siffran 380 skulle vara det magiska tal, inför vilket varje diskussion av det ändamålsenligaste antalet riksdagsledamöter utan vidare måste tystna.

Vid den nuvarande tvåkammarriksdagens tillkomst var antalet riksdagsmän 315, varav i första kammaren 125 och i andra kammaren 190. I samband med befolkningstillväxten särskilt i städerna och stimulerat av dessas valprivilegier, som gav dem representanter för betydligt lägre befolkningskvot än landsbygden, ökades andrakammarledamöterna förhållandevis hastigt.

Det var även hänsynen till nödvändigheten att bromsa upp denna för landsbygden orättvisa utveckling, som gjorde att riksdagsmännens antal på 1890-talet fixerades. Att antalet medlemmar av andra kammaren då fastställdes till 230, sammanhängande just med en mandatavvägning mellan land och stad, varigenom landsbygden skulle erhålla 150 och städerna 80 mandat. Denna avvägning spolierades som bekant vid införandet av den nuvarande partiproportionalismen då landsbygd och städer förenades i gemensamma större valkretsar. Därmed bortföll själva grunden för det förra beslutet om andrakammarmandatens antal.

För ett mera rationellt bedömande framstår antalet riksdagsmän i båda kamrarna som för stort, både ur arbetssynpunkt och om man jämför med andra länder med motsvarande folkmängd. Talet om att i vårt land med dess stora avstånd skulle behövas ett större antal riksdagsmän för att kunna upprätthålla kontakten mellan representanten och hans väljare hade otvivelaktigt mera fog för sig tidigare, då kommunikationerna voro sämre.

Det framfördes även då särskilt med hänsyftning på andra kammaren. Till den första äro landstingsmännen de egentliga väljarna som ju rimligtvis icke sakna kontakt med urväljarna. Men i fråga om andra kammaren var dock situationen i äldre tider en annan än nu. Då kunde man med långt större fog än nu tala om den personliga kontakten i de ganska små enmansvalkretsarna mellan den valde och hans valmän. Numera äro kretsarna större och valmanskåren är även talrikare och det blir icke på samma sätt möjligt att uppehålla personliga band. Den Lindmanska parti proportionalismen har även fört med sig att partiorganisationerna i stor utsträckning övertagit uppgiften att skapa ett samband mellan den valde och hans väljare.

Även om systemet med de större valkretsarna underlättats genom de förbättrade kommunikationerna, som övervinna avstånden och underlätta för representanten att bevara sambandet med väljarna, synes man dock icke kunna undgå att draga den slutsatsen att de förbättrade kommunikationerna icke borde motivera att behålla de många riksdagsmän, som förut kanske åtminstone ur denna synpunkt behövdes.

Allteftersom partiorganisationerna givit valmännen ökade möjligheter att uppehålla kännning med representanterna, synes även huvudvikten böra än mera läggas på huru stort behovet ur arbetssynpunkt kan vara av så många riksdagsmän. Då det nuvarande antalet, som nämnts, tillkommit under andra förhållanden och på andra grunder än som nu gälla och det nuvarande antalet riksdagsmän medför kostnader som kanske skulle kunna undvikas, synes det väl värt att taga under omprövning om icke antalet kunde tämligen kraftigt beskäras. Därvid synes icke frågan böra kompliceras genom att däri indrages problemet om båda kamrarnas inbördes styrkeförhållande, utan kan man utgå från att proportionen kamrarna emellan lämnas orubbad. Om det visar sig möjligt att tämligen kraftigt reducera riksdagsmännens antal, skulle även förutsättningarna väsentligen förändras i fråga om de kostsamma byggnadsplaner för riksdagens lokalbehov, som ovan berörts.

Under hänvisande till vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande minskning av det nu fastställda antalet ledamöter i riksdagens båda kamrar samt om framläggande för riksdagen av det förslag vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 23 januari 1938.

Erik von Heland.